

Драгослав Бојовић

ОПШТИНСКИ ИЗБОРИ У БОКИ КОТОРСКОЈ 1936. ГОДИНЕ

Током 1936. године политички живот у Црној Гори био је веома динамичан. Иако је почетком те године Комунистичка партија била десеткована (провала) захваљујући пожртвованом раду њених првака који нијесу били похапшени и посебно црногорским студентима комунистима, као и демократској јавности, у Црној Гори је вођена жива пропаганда за заштиту похапшених комуниста од полицијске торгуре у Дубровнику, за помоћ републичкој Шпанији, за формирање и легални рад средњих студентских удружења. Посебно је била велика улога напредних студената у предизборној кампањи за општинске изборе. У току те кампање политичке снаге у Црној Гори у основи су биле сврстане у двије политичке групације, и то: Југословенску радикалну заједницу (ЈРЗ), владајућу (режимску) странку, и Удружену опозицију, у којој су биле неке опозиционе демократске грађанске странке (демократи, земљорадници). Пошто Комунистичка партија није могла имати засебну изборну листу јер је била ван закона, она је била за листу Удружене опозиције, Што се тиче ондашњег бококторског среза, у њему су на изборима биле углавном три изборне групације: ЈРЗ, Хрватска сељачка странка и Удружена опозиција.¹ У оквиру све три ове политичке групације било је различитих политичких снага, што је нарочито дошло до изражаја на листи Удружене опозиције.

Средином 1933. године ступио је на снагу Закон о сеоским општинама. Према том закону требало је укинути оне општине које нијесу имале 3000 становника. Општине са малим бројем становника биле су обавезне да се споје са сусједним општинама. Овај закон се није односио на градске општине. Све бококторске општине осим градских Котора и

1 „Глас Боке“, лист за привредна и просвјетна питања, Котор 1936. г.

Херцег-Новог као и општине Прчања и Рисна изјасниле су се да остају као самосталне општине. Једино се столивска општина изјаснила да жели да се присаједини перашкој општини. Овакву одлуку она је касније изменила тако што се изјаснила да ће се припојити Котору, ако Прчањ не остане самосталан.² И општина паштровска (Св. Стефан) донијела је одлуку да нема услова за самосталан рад, па је предложила да се општине Будва, Свети Стефан, Петровац и Спич уједине у једну општину. Ускоро након доношења Закона о сеоским општинама у Црној Гори су спроведени општински избори, и то 15. октобра 1933. године, чиме је прекинут процес спајања малих сеоских општина.³

Питање спајања мањих сеоских општина у Боки Которској, Будви и Паштровићима поново је покренуто током маја 1936. године.

Општински избори у Зетској бановини заказани су за 22. новембар 1936. године. Тога дана извршени су и општински избори у 12 сеоских општина бококоторског среза. Избори су накнадно извршени у Будви и Паштровићима. У градским општинама Котору и Херцег-Новом избори тада нијесу одржани. Срез бококоторски административно је обухватао 14 сеоских општина, и то: грбаљску, добротску, кртољску, ластовску, луштичку, муљанску, перашку, приморску, прчањску, рисанску, столивску, тиватску, будванску и паштровску.⁴

Општински избори будили су у нашој јавности све јаче интересовање за развитак политичког живота, како у Боки тако и у читавој земљи. Тако је у Боки Которској било и уочи ових избора током друге половине 1936. године. Особито је у центру пажње јавности било питање организовања владајуће политичке странке, Југословенске радикалне заједнице. Према писању листа „Глас Боке“, до формирања Југословенске радикалне заједнице у Приморју дошло је непосредно уочи општинских избора. Формирање је вршено путем сакупљања потписа и путем слања писама. Уз ово је ишло и одржавање зборова у појединим приморским мјестима. Поједини утицајни људи су се преко „Гласа Боке“ обраћали појединцима, са позивом да се учлане у ЈРЗ. Тако се др Филип Лазаревић обратио писмом својим пријатељима. Поред осталог, он наводи у томе писму да га је др Милан Стојадиновић, предсједник Краљевске владе и шеф странке ЈРЗ, овластио и замолио, да организује странку у Приморју. У писму је Лазаревић нагласио да се нада да ће се сви Бокељи наћи на окупу у Југословенској радикалној заједници.⁵

Поред Филипа Лазаревића, на организовању ЈРЗ-е радио је и адвокат Ђуро Драшковић.⁶ Драшковић је дао једну изјаву дописнику

2 Зетски гласник, лист за народну просвјету и привреду, Цетиње 1936; Народни лист, орган Југословенске радикалне заједнице за Зетску бановину, Цетиње 1936; Слободна мисао, недељни лист за културну и социјалну обнову, Никшић 1936; Зета, недељни лист, Подгорица 1936.

3 Глас Боке, 7. новембар 1936.

4 Глас Боке, 21. новембар 1936.

5 Глас Боке, 10. октобар 1936.

6 Глас Боке, 17. октобар 1936; Зетски гласник.

„Југословенске поште“, у којој је изнио да је дао оставку на страначне положаје у Југословенској народној странки из које је иступио. Драшковић је у изјави истакао да је обавијештен из Београда, да је његов приступ у ЈРЗ радо прихваћен од стране др Милана Стојадиновића, који му је и одобрио да ради на организовању странке.⁷

Драшковић је сазвао збор, који је одржан у дворани „Дојми“ у Котору. Избору је присуствовало око 100 особа. Након говора изабран је Мјесни одбор ЈРЗ-е за Котор, на челу са Драшковићем.⁸

Истог дана одржао је Збор у Грбљу др Филип Лазаревић. На збору је Лазаревић говорио о програму странке и потреби њеног организовања у Боки. Изабран је Мјесни одбор ЈРЗ.⁹

Након ових, Лазаревић је одржао још неколико зборова у Боки, на којима је формирао мјесне одборе ЈРЗ.¹⁰ У истом периоду и Драшковић је одржао зборове на којима је формирао мјесне одборе ЈРЗ.¹¹

Самостални рад Лазаревића и Драшковића довео је до тога да су у Котору формирана два сресна одбора ЈРЗ. На челу једног био је Лазаревић, а другог Драшковић. Драшковићев срески одбор формиран је на конференцији делегата мјесних одбора 5. новембра 1936. године. На тој конференцији изабран је за предсједника адвокат Ђуро Драшковић, за потпредсједника Срђа Вујиновић, велетрговац из Зеленике, за секретара Љубо Вучковић, индустријалац из Котора, а за благајника Илија Чепрњић, зидарски мајстор из приморске општине (Суторина).¹²

До новембра 1936. године скоро у свим општинама у Боки Которској формиране су мјесне организације ЈРЗ. Оне су биле подвојене и окупљене у два сресна одбора – Лазаревића и Драшковића. Због ове подвојености интервенисали су бан Петар Иванишевић и народни посланик Ђуро Чејовић. Они су посјетили Котор и одржали зборове, агитујући за ЈРЗ, то јест за учлањивање у њу. Они су тада одржали састанке и са Лазаревићем и Драшковићем, као и са још неким члановима сресних одбора ЈРЗ-е, залажући се да дође до њиховог јединства.¹³

Током друге половине 1936. године и Удружена опозиција развила је политичку активност за општинске изборе. Удружену опозицију сачињавале су разне политичке групације у Краљевини Југославији, а самим тим и у Црној Гори. Њу су у Црној Гори сачињавали: демократи, замљорадници, федералисти, републиканци. У току предизборне кампање у оквиру Удружене опозиције радила је Комунистичка партија у Црној Гори. Покрајински комитет КПЈ за Црну Гору још крајем јула добио је упутства од Централног комитета КПЈ како да се КПЈ у Црној Гори постави у току општинских избора. Према тим упутствима, она је имала задатак да по

7 Глас Боке, 17. октобар 1936.

8 Исто.

9 Исто.

10 Исто.

11 Исто.

12 Глас Боке, 7. новембар 1936.

13 Исто.

селима и градовима формира изборне одборе од представника свих демократских групација, који би одржавали зборове и на њима разматрали општинска питања и изградили комуналне програме. За предсједнике општина и чланове општинских одбора (одборнике) истицати она лица која у народу уживају углед и повјерење. О задацима комуниста у овим општинским изборима писао је „Пролетер“, орган Централног комитета КПЈ. Као што је познато, почетком марта 1936. године у Црној Гори је дошло до откривања илегалних организација КПЈ. Тада је похапшен знатан број комуниста и са црногорског приморја – из Херцег-Новог, Котора, Тивта, Будве, Паштровића, Бара и Улциња.¹⁴

Током друге половине 1936. године комунистички покрет се у Црној Гори консолидовао. У томе је велику улогу одиграо револуционарни студентски покрет и његова удружења у Црној Гори. То се показало и у кампањи за новембарске општинске изборе 1936. године. Наиме, почетком новембра 203 црногорска студента на Београдском универзитету штампала су проглас **Црногорска омладина своје народу**. Њима се придружило и 16 истакнутих интелектуалаца и чланова опозиције, међу којима је било и комуниста.¹⁵ Овај проглас ширен је и на простору Боне Которске.

Уочи општинских избора једна група напредних црногорских интелектуалаца – др Радоје Вуччевић, Никола Радовић, Саво Мићковић, Јован Вујошевић, Трипко Жугић, Блажо Радовић, Вук Драговић, Марко Ђуковић, Никола Ђоновић, Богдан Лекић, Никола Роловић, Андрија Поповић, Ристо Јојић, Гојко Терић, Лазар Вучетић, Велиша Гошовић и Петар Раичковић – штампали су проглас који је ширен у свим крајевима Црне Горе, па и у Боки Которској. Они су у том прогласу истакли да народ од уједињења па све до тада није имао могућности да се легалним путем бори за слободу. Они су истакли да ни сада нема „ни слободну штампу, ни слободну политичку организацију, ни слободу збора и тајног гласања“.¹⁶ Они су указали да „на управу општине морају бити изабрани поштени и честити опозиционари“. У прогласу су осуђени режимски кандидати „које кандидују срески начелници и воде по општинама као манање за руку. Не могу бити народни изабраници ни народни представници већ само полицијски повјереници и ништа више“.¹⁷ Они су позвали народ да гласа за кандидате Удружене опозиције.

Највећа предизборна активност Удружене опозиције, а посебно комуниста, била је у рисанској и петровачкој (паштровској) општини, која је раније припадала бококоторском срезу. Кандидати за предсједнике општина у овим мјестима били су комунисти Никола Ђурковић, правник, и

14 Батрић Јовановић, „Комунистичка партија у Црној Гори 1919–1941“, Београд 1959; Нико С. Мартиновић, „Масовна политичка хапшења у Црној Гори и Белведерски догађаји 1936“, Историјски записи 1953/1; Јован Р. Бојовић, „Напредни омладински покрет у Црној Гори 1918–1941“, Цетиње 1976.

15 Архив Историјског института Црне Горе, Титоград (АИИТ), III 2–2, проглас Црногорске омладине своје народу.

16 АИИТ, IV 2–8 (1936), Проглас – Браћа Црногорци.

17 Исто.

Саво Вуковић, трговац. Пошто ће питање избора у Будви и Паштровићима бити одређено у посебном реферату, ми се на томе нећемо шире задржавати, осим констатовати да је за предсједника у Петровцу изабран познати комуниста још из 1919. и 1920. године Саво Вуковић, који је уживао велики ауторитет у Паштровићима и у Црној Гори.¹⁸

Према писању „Гласа Боке“, у Рисну је Удружена опозиција држала први предизборни збор. Према истим подацима збор је био добро посјећен. На збору је говорио Никола Ђурковић. Тај говор је сачуван. Говор има програмски карактер. Ђурковић је критиковао дотадашњи рад општинских управа и дао програм рада будуће општинске управе.¹⁹ На том предизборном збору фирмиран је Агитациони одбор листе Удружене опозиције, за општинске изборе у Опћини рисанској. Тај одбор је издао проглас под називом „Опћинари рисанске општине“. У њему су истакнута два основна питања, и то: политички став и програм рада општинске управе. Због његовог политичког и програмског значаја, оба ова програма доносимо у цјелини. Политички програм Удружене опозиције у рисанској општини гласио је:

„Далеко од политичке дволичности и нукавичлука ми заузимамо и политички став, јер је неоспорно да опћински избори поред локалног имају и политички значај, а нарочито у приликама као што су данашње.

На овим изборима наша је листа уз Удружену Опозицију! А зашто? Зато што је У.О. данас прави носилац борбе за ДЕМОКРАТИЈУ, против фашизма.

ДЕМОКРАТИЈА, то значи: слободно изабрани народни представници, који морају да раде за народ, јер је њихова политичка судбина у рукама народа; слободна штампа, која треба да буде страшило за све корупционаше; слободна народна ријеч, да народ може изразити своје невоље и потребе; слободан развитак свих здравих снага у народу и привредно благостање; слободна култура и наука, које су услов напретка.

ФАШИЗАМ, то значи: рат и народна биједи; мрачњаштво средњег вијека и спаљивање књига; параде и празни стомаци.

Наш политички став није 'згодна завјетрина за појединце', већ народна потреба“.

Оквирни програм будућег рада општинске управе састојао се у следећем:

„Наше прве бриге бити ће:

Побољшање опћинских финансија. Редовне опћинске издатке свести на најнужнији минимум пазећи строго на сваки динар, који изиђе из општинске касе. У опћински буџет унијети само остварљиве, а не фиктивне приходе. Опћинске намете, опћинску имовину и племенска добра по селима управљати руководећи се опћом потребом и правичношћу а не личним обзирима.

18 Милорад Марковић, „Саво Крцов Вуковић“, Петровачка комуна 1920. прва комунистичка општина на Јадрану, Титоград 1986, стр. 267–273.

19 АИИТ, IV2–6 (1936), Агитациони одбор листе Удружене опозиције за опћинске изборе у опћини рисанској.

Увођење пуног реда у опћинску администрацију. Строго поштивање канцеларијског рада како од стране чиновништва тако и од стране публике, што ће онемогућити све немиле сукобе опћинског чиновништва са публиком. Опћина треба да постане у правом смислу народна кућа, гдје ће опћинари наићи ако не увијек на испуњење својих жеља, а оно бар на људску ријеч.

Свесрдна сарадња са јавним властима и друштвима на привредном и просвјетном напретку наше опћине.

Унапређење пољопривреде и сточарства. Помагати и давати иницијативу за ширење племенитих пасмина у сточарству, сађење воћака; оснивање задруга н. пр. пчеларских и мљенарских. Тражити тржиште за скупо дрво којим обилује наша опћина као што је: бор, мулика, клен, јасен, ораховина и храстовина и за љеновите биљке, као што је: пелим, линцура, липа, бухарица и рујевина.

Подизање народне просвјете и ширење у народу смисла за хигијеном нарочито на нашем селу. Оживљети постојећа просвјетна друштва у Рисну. Дати иницијативе нашој доста многобројној интелектуалној омладини, да зађе по селима, приребује за народ пригодна предавања и шири књигу и новину.

Измирење вароши и села и племенских расправа. Сталним додиром са народом, разговарањем и савјетовањем те избегавањем сваког ината при вођењу опћинских послова може се много учинити у том правцу.

Што скорије остварење посљедње воље нашег великог добротвора пок. Васа Ђуковића. У том правцу ћемо најенергичније помагати извршиоце његовог тестамена у извођењу њихове намјере, да се у Рисну сагради модерна болница и дом за старце и немоћне.

Руковођење Фонда ђачких стипендија у смислу жеље оснивача овога Фонда. Први корак у том правцу биће нам да управљање овога Фонда поново пређе у руке Опћине, јер је без тога немогуће побошљање у руковању овим фондом.

Директно помагање у границама могућности наше варошке и сеоске сиротиње и сарадња са постојећим хуманим друштвима у том правцу. Правична подјела државне помоћи у житу.

Свака опћа потреба и опћа корист биће наша брига“.

Никола Ђурковић одржао је предизборни збор у Кривошијама.

Удржену опозицију у рисанској општини севсрдно су помогли граховски комунисти, јер је граховска партијска организација била једна од најјачих партијских организација не само у Црној Гори већ и у Југославији.

Збор удружене опозиције одржан је и у Перасту. Ту је говорио Трипо Николић. Удружена опозиција одржала је збор и у Костањци, на коме је такође говорио Трипо Николић.

Удружена опозиција била је активна и у Петровцу и у Спичу. У овим мјестима су одржани зборови на којима су говорили Никола Ђонович и Мило Ђенђиловић.

У тону предизборне кампање основно начело Удружене опозиције било је демократизација општине и државе. Она се залагала за укидање

шестојануарских институција, а за увођење демократских институција у Краљевини Југославији. Уз све ово ишла је независна политика Југославије и борба против фашистичке опасности.

На простору Боке уочи избора оживјела је и политичка активност припадника Хрватске сељачке странке. Према расположеним подацима, ХСС је одржала предизборни збор у Тивту 23. октобра 1936. године. Збору је присуствовао велики број бирача. На збору су говорили Иво Фожо, Ш. Шканата, В. Лепеш и дон Г. Вујовић. На збору је закључено да се у тиватској општини истакне засебно листа ХСС. За носиоца листе одређен је Илија Петковић.²⁰

Предизборни зборови ХСС одржани су и у ластовској, муљанској, прчањској и столивској општини. Носиоци листа ХСС у овим општинама били су Анђело И. Марковић (ластовска), Роко Ф. Петковић (ластовска), Грацијан Т. Јанковић (муљанска), Грацијан А. Грубљан (прчањска), Нико М. Марковић (столівска), Илија Т. Петковић (тиватска).²¹

У перашкој општини истакнута је листа бивше Социјалдемократске коалиције (СДК), чији је носилац био Трипо М. Николић.

Предизборну активност у Боки Которској пратио је „Глас Боке“ као и листови „Зетски гласник“, „Народни лист“, „Слободна мисао“ и „Зета“. Најкомплетнији подаци за општинске изборе налазе се у „Гласу Боке“, као и у сачуваним архивским документима, посебно оним за рисанску општину. На основу свих тих избора може се стећи представа о предизборној политичкој активности, кандидатским листама и резултатима избора.

Према законским прописима, у одређено вријеме судски су овјерене кандидатске листе. Прије гласања извршен је попис бирача, односно направљени су бирачки спискови и одређени чувари гласачких кутија. У свих 14 сеоских општина бококоторског среза била су уписана 6293 бирача. Тај број се према општинама кретао овако: Будва 521, Грбаљ 1190 (од тога I гласачко мјесто Радановић 668, II г. мјесто Сутвара 522), Доброта 306, Кртоли 282, Ластва 309, Луштица 248, Муо 159, Паштровићи (Свети Стефан) 240, Пераст 283, Приморска општина 654 (од тога I гласачко мјесто Суторина 322, II гласачко мјесто Крушевица 332), Прчањ 174, Рисан 1086 (од тога I гласачко мјесто Рисан 514, II глас. мјесто Морињ 152, III глас. мјесто Црквице 420), Столив 114 и Тиват 727 бирача.

Из 14 сеоских општина бококоторског среза предато је судовима у Котору, Херцег-Новом, Перасту, Будви и Требињу на потврду 28 листа. Среском суду у Будви предате су четири кандидатске листе, и то двије из Будве и двије из Паштровића (Свети Севфан). Због неиспуњавања законских прописа ни једна од предатих листа није потврђена. Према томе, 22. новембра 1936. године у Бококоторском срезу избори су извршени у 12 сеоских општина.

20 Глас Боке, 17. октобар 1936. године.

21 Слободна мисао, 29. XI 1936. године; Зетски гласник.

На жалост, колико је нама познато, сачуван је мали број кандидатских листа, и то за општине: муљанску, рисанску и перашку.²²

Број кандидатских листа и њихови носиоци по општинама изгледа овако:

Грбаљ: 1) Раковић Станко, 2) Иветић Марко, 3) Лазаревић Марко. Све три листе биле су за ЈРЗ.

Доброта: 1) Милошевић Лука (грађанска), 2) Петричевић Трипо (грађ. споразумна).

Кртоли: 1) Ивошевић Никола, 2) Мештровић Паво, 3) Костић Иво. Све три листе су биле за ЈРЗ.

Ластва: 1) Марковић Анђело, 2) Петковић Роко. Обадвије листе су биле Хрватске сељачке странке.

Луштица: 1) Замбелић Ђуро, 2) Маровић Трипо. Обадвије ЈРЗ.

Муо: 1) Јанковић Грацијан (ХСС).

Пераст: 1) Николић Трипо (бивша Сељачко демократска коалиција), 2) Лучић Марко (ЈРЗ).

Приморска општина: 1) Радовић Марко (ЈРЗ), 2) Лучић Мирко (ЈРЗ), 3) Павловић Лазар (УО).

Прчањ: 1) Бргуљан Грација (ХСС).

Рисан: 1) Ђурковић Никола (УО), 2) Ђеловић Петар (ЈРЗ).

Столив: 1) Марковић Нико (ХСС).

Тиват: 1) Петковић Илија (ХСС), 2) Вуксановић Нико (ЈРЗ).

Партијска припадност овдје је назначена онако како су листе поднесене суду, или пак како су их у јавности прогласили њихови носиоци. Према свему наведеном, од 24 потврђене листе 13 их је припадало ЈРЗ, 6 ХСС, 2 УО, 1 СДК, 1 Грађанском споразуму а 1 је била грађанска.

Избори у бокоторском срезу извршени су у реду и миру. По броју добијених општина ХСС стоји на првом мјесту, а по броју добијених гласова ЈРЗ. Од 12 општина ХСС има већину у 5, ЈРЗ у 4, УО у 1, СДК у 1, а Грађанска такође у 1 општини. У свим општинама ЈРЗ је добила 2014 гласова или 56,08 посто, ХСС 793 гласа или 22,03 посто, УО 421 или 11,70, СДК 147 или 4 посто, грађанске листе 223 или 6,19%. Од уписана 5532 бирача, у свих 12 општина гласало је 3.598 или 65 посто.

Резултати општинских избора по општинама у бокооторском срезу били су сљедећи:

Општина Грбаљ је бирала 24 одборника. Уписано је 1190 бирача, од тога је 600 гласало или 50,9 посто. Станко Раковић (ЈРЗ) је добио 9, Марко Иветић (ЈРЗ) 182, а Лазаревић Марко (ЈРЗ) 409.

У Доброти је бирано 18 одборника. Уписаних бирача 306, гласало је 223 или 72,87 посто. Од тога је Петричевић Трипо (Грађански споразум) добио 122 гласа, а Милошевић Лука 101 глас.

У Кртолој општини бирано је 18 одборника. Уписана су 282 бирача, а гласало је 240 или 85,10 посто. Од тога је Ивошевић Никола добио 101 глас (ЈРЗ), Мештровић Паво 97 (ЈРЗ) и Костић Иво 42 гласа (ЈРЗ).

У општини Ластви бирано је 18 одборника. Уписано је 309 бирача, а гласало 226 или 70,85 посто. Од тога је Марковић Анђело (ХСС) добио 124 гласа, а Петковић Роко (ХСС) 102.

Луштица је бирала 18 одборника. Уписано је 248 бирача, од тога је гласало 218 или 87,98 посто. Замбелић Ђуро (ЈРЗ) добио је 110 гласова, а Маровић Трипо (ЈРЗ) 108.

Муљанска општина такође је бирала 18 одборника. Уписано је 159 бирача, а од тога су гласала 82 или 51,88 посто.

Пераст је бирао 18 одборника. Уписана су 283 бирача, а од тога је гласало 208 или 73,49 посто. Никовић Трипо (СДК) добио је 147 гласова, а Лучић Марко (ЈРЗ) 61 глас.

У приморској општини бирано је такође 18 одборника. Уписана су 654 бирача, гласало је 419 или 64 посто. Лучић Мирко (ЈРЗ) добио је 205, Радовић Сава (ЈРЗ) 175 и Павловић Лазар (УО) 35 гласова.

У општини Прчањ је бирано 18 одборника. Уписана су 174 бирача, гласало је 74 или 42,52%. Постављена је само листа Бргуљан Грације (ХСС).

У општини Рисан су бирана 24 одборника. Уписано је 1086 бирача, гласало је 765 или 70,44 посто. Од тога је Никола Ђурковић (УО) добио 386 гласова, а Ђеловић Петар (ЈРЗ) 379.

У општини Столив је бирано 18 одборника. Уписано је 114 бирача, гласала су 64 или 55,26 посто. Постављена је само листа Марковић Николе (ХСС).

У општини Тиват је бирано 18 одборника. Уписано је 727 бирача, гласало је 480 или 66,25 посто. Од тога је Петковић Илија (ХСС) добио 348 гласова, а Вуксановић Нико (ЈРЗ) 132.

У Зетској бановини су 22. новембра 1936. године извршени општински избори само у сеоским општинама. Зетска бановина је тада имала 275 сеоских општина. Избори су вршени у 266 општина. Избори нијесу извршени у девет општина, било зато што су судови одбили кандидатске листе као неисправне или из локалних разлога. На изборима је истакнуто 636 кандидатских листа, од којих су 462 припадале ЈРЗ, а остале УО и другим политичким снагама. У општинама у којима су извршени избори било је уписано 229.094 бирача, од чега је гласало 165.464 или 70,42 посто. Од 265 изабраних општинских одбора ЈРЗ је добила 205 или 77,45 посто, а УО и остале политичке групације 61 општину или 22,55 посто. Од укупног броја изашлих на изборе ЈРЗ је добила 128.859 гласова, а УО и остале политичке групације 36.605 гласова.

Значај општинских избора 1936. године био је велик. То су били први избори после диктатуре, на којима је учествовала и опозиција. У односу на изборе из 1933, запажено је јачање опозиционог покрета.²³